

A. WEIDENMULLER:

Det skjulte Horn.

Oversat af

N. P. MADSEN.

„Lad mig da sige, kære Marianne, jeg elsker Dem af hele min Sjæl og kan ikke tænke mig større Lykke, end at De elskede mig igen og vilde blive min Hustru. Men jeg ved godt, at jeg har mange Egenskaber, der kunde gøre det daglige Samliv med mig svært. Jeg er spottende og utaalmodig, let at irritere og hensynløs. Det har De selv erfaret, og paa Deres Taarer har jeg set, hvor meget det tit har saaret Dem. Naar jeg derfor nu spørger Dem, om De vil, om De tør blive min Hustru, saa beder jeg Dem om, at De ikke af Medlidenhed eller af Opofrelse siger ja. Overvej alle Følgerne med den rolige Forstand, som jeg er kommet til at holde saa meget af hos Dem — alle Følger af at ægte en Mand som mig. Det er bedre at sige nej nu, end at De senere skulde komme til at angre Deres Beslutning. I alle Tilfælde vil jeg bestandig være Dem inderlig taknemlig. Thi uden Deres Billede i Hjertet havde jeg nu været knyttet til en kærlighedsløs Kvinde, som jeg dog ikke elskede, og uden Dem havde jeg sikkert aldrig fundet „unica spes”, „det eneste Haab”.”

Han havde talt med fast Stemme, men hans Ansigt var meget blegt. Da Marianne løftede sit Blik op til ham for, at svare, følte ogsaa hun, hvorledes hendes Hænder skælvede.

„Kære Wolf, naar De spørger mig, om jeg vil blive Deres Hustru, da behøver jeg ikke at betænke mig, men kan af hele mit Hjerter svare ja.”

Hun saa ham dybt og inderligt ind i Øjnene. „Marianne, min kære Marianne,” hviskede Wolf henrykt. „Hvor maa jeg takke dig.”

Hun smilede lykkelig. „Hvad skal jeg dog gøre, naar du takker mig? Jeg giver dig jo kun, hvad der er dit, og hvad der saa længe har været dit.”

Han lagde Armen om hendes Liv. „Marianne, hvad tænkte du, da jeg paa Hjemvejen fra Beverser Skov udtalte Haabet om, at du længe vilde mindes mig?”

Hun rødmede som hin Dag. „Jeg tænkte: „Kærligheden ophører aldrig.” Ak, Wolf, du ved ikke hvor højt jeg allerede elskede dig den Gang.”

„Og du kunde dog rejse din Vej uden at sige Farvel til mig.”

„Skulde jeg da hindre dig i at vinde den skønne Lu von Bodmer? Hun var jo langt smukkere end jeg og kunde let bringe dig til at glemme mig.” Hendes dybe Stemme skælvede. „Mor siger saa ofte, at en ung Pige aldrig maa gaa og nære forgæves Forhaabninger. Det har jeg heller ikke gjort. Naar jeg ikke har bedt dig om at sende mig min Flora, saa var det, fordi jeg glædede mig over det Venskabsbaand, som endnu var imellem os, saa længe du havde den.”

„Og hvis jeg blinde Daare var blevet ved at tro, at du kun brød dig om mig af kristelig Barmhertighed, og hvis du derfor en Dag havde faaet din Flora tilsendt tillige med Meddelelsen om min Forlovelse med Lu — hvad saa?”

Hendes klare Øjne formørkedes. „Saa havde jeg vel grædt over det en Nat og vel ogsaa gaaet og sørget i lang, lang Tid, men jeg er vis paa, at min trofaste Frelser vilde have trøstet mig ogsaa i denne Smerte.”

Han trak hende begejstret ind til sig. „Du, min trofaste, stærke Marianne, hvor rig har du ikke gjort mig.”

Lidt efter sagde Marianne betænkelig: „Men, Wolf, hvad vil Fru Gehejmeraadinden sige til vor Forlovelse?”

Wolf fik ikke svaret, idet Franz i det samme kom løbende. Han satte et temmelig forlegent Ansigt op, rømmede sig et Par Gange unaturlig og sagde:

„Her er et Telegram til Dem, Hr. Assessor. Svaret er betalt, og Budet venter.”

Det lykkelige Par rejste sig og gik ham i Møde, og i den fæstlige Stemning skred de tre „lange” hen ad Huset til, Mariannes Glæde blev stor, da Wolf havde aabnet Telegrammet og læste: „Maa jeg ikke gratulere endnu? Forlovelseskort fra Baden er allerede kommet. Din utaalmodige Tante.”

Det var jo Svar paa Mariannes sidste Spørgsmaal.

I Døren kom Præsten og hans Hustru dem i Møde. Lina stod foran Køkkenspejlet og bandt et rent hvidt Forklæde omkring sig. Saacom hun ogsaa springende lige i det Øjeblik, Præsten holdt Marianne i sine Arme, og hans Kone med taarefyldte Øjne sagde til Wolf: „Hvad Gud saa synlig har sammenføjet, skal Mennesker ikke adskille. Jeg kender Dem jo ikke meget, men jeg tror, De vil blive mig en kær Søn.” Lina stod netop og overvejede, hvilken af de to Grupper hun først skulde nærme sig, da hun pludselig følte sig omfavnet bag fra af sin henrykte Broder blev skæbt afsted hen over Gulvet i en saa rasende Vals, at næsten baade Syn og Hørelse foregik hende, medens Ami forlod sin Post ved Døren og med vild Gøen tog Del i Legen.

Allerede i September blev Wolf udnævnt til Landraad i en lille Stad i Nærheden, og i Slutningen af Oktober fandt hans og Mariannes Bryllup Sted. Det fandt ogsaa Gehejmeraadinden nødvendigt. Hun mente nemlig ikke, at Tante Lina

kunde bestyre den nye Husholdning for Wolf, og siden denne havde lært at kende Wolfs tilkommende Hustru, havde hun heller ingen Lyst dertil.

„Blive hos dem saa længe jeg lever og se lidt til hist og her, det vil jeg inderlig gerne; men Nøglen til Køkken og Kælder skal den unge Frue selv have.”

Med denne Erklæring slog hun alle Indvendinger ned, som Præstekonen nærrede imod at holde Bryllup saa hurtigt, og da hun havde en mægtig Forbundsfælle i sin Nevø, saa blev Læreren, som Franz udtrykte sig: uden Naade og Barmhertighed gjort mobil til øjeblikkelig Tiltrædelse af sin nye Plads.

Familien i Ostpreussen, til hvem Marianne var fæstet fra første Oktober, havde intet imod at give Afkald paa hende. Blandt de 75 andre Ansøgere kunde de ogsaa let finde en Stedfortræder.

I Waldheim Præstegaard gik det derfor livligt til i nogle Uger. Symaskinen snurrede hele Dagen igennem, og Franz kunde slet ikke tænke paa at faa sin Søster til at hjælpe sig med at plukke den sidste Frugt ned.

Men endelig kom Dagen, da alle Kufferter var pakket, alle Gæsteværelser i Orden og Huset smykket med Løv og Blomster — den Dag, da Wolf og Marianne kunde knæle ned foran Alteret i den gamle Kirke og modtage Guds Velsignelse over deres Ægteskab gennem hendes Faders Mund. Kirken var fyldt til sidste Plads, og Folk var i høj Grad interesserede i at betragte det store Følge, som nogle glimrende Uniformer og to lange Fløjelsløb gav et særlig fornemt Præg.

Kirken var som forvandlet. De nøgne Vægge og de grimme Kranse var skjult af et Flor af Guirlander og Blomster, og paa Alteret straaledes to nye Sølvlysestager, der — saaledes som Præsten havde meddelt det om Søndagen — var skænket af en ukendt Velgører.

Hvor meget end Folk havde at snakke om og kritisere af alt det, de havde set, et var de alle enige om, nemlig, at det skønneste ved Festen havde Brudeparret været, og at de havde passet sammen — saaledes var der en, der bemærkede — som to Alterlys.

„Dette var mere sandt, end han, der sagde det, selv vidste.”

Deres Hjerter var knyttet sammen af en Kærlighed, der var varm som en lysende Flamme, og de var forenede i den samme Tro paa det samme Kors og i den samme Aand, den Aand, der gør sine mægtige Gerninger saavel i den grønne Dal, hvor Mennesker bor, som oppe paa „det skjulte Horn,” der er omgivet af evig Is og Sne.

Tre smaa Skrifter

FRA AARENE 1539 OG 1542

af

Dr. Morten Luther.

Oversatte af F. L. Mynster.

I.

Om Papisternes Vievand, og om deres indviede Vox eller saakaldte „Agnus Dei”.

(Sin Kamp med Pavedømmet betegnede Luther i et af sine Breve saaledes: „Paven skriver Texten, og jeg sætter Gloserene til.” Dette gjorde han ikke sjældent i bogstavelig Forstand, idet han lod de Skrifter, som man fra Pavens Side fremkom med, genoptrykke, for saaledes at kunne tilføje Gendrivelsen. Her meddeles et lille papistisk Skrift fra 1539, som Luther samme Aar behandlede paa denne Maade):

1. Om Vievandets tifoldige Nytte.

Nedenanførte Lære om Vievandets tifoldige Nytte er uddraget af den Afhandling „de efficacia aqua benedicta contra Petrum Angelicum in Bohemia,” som paa det pavelige Conciliums Tid blev forfattet af den højværdige Herre, Herr Cardinal, Doktor i den hellige Skrift og Medlem af Prædikeordenen, Johannes de Turres-cremata. Og er denne Lære oprindelig anført i den gejstlige Ret (in canone, aquam sale conspersam &c dist. III.), hvor Pave Alexander, den Femte efter St. Petrus, taler saalunde: „Vi indvie Vandet besprængt med Salt for Folket, at alle dermed maae blive stænkede og helligede og rensede hvilket vi befale alle Præsterne at gøre. Thi naar i det gamle Testamente Bestænkelsen med en Kalvs Aske har gjort Folket helligt og rent, saa maa dette endnu langt mere skee ved Vand besprængt med Salt og idviet med hellige Bønner; og naar Propheten Eliseus ved at besprænge Vandet med Salt har frataget det dets Ufrugtbarhed, saa maa det endnu langt mere, naar det er indviet med hellige Bønner, fordrive Ufrugtbarheden fra de menneskelige Gerninger, hellige og rensede de besmittede, mangfoldiggøre alle gode Gerninger, afvende den onde Fjendes Efterstræbelser, og beskytte Menneskene for Djævelens listige Anslag og phantastiske Indskydelser.” Saaledes taler bemeldte Pave paa anført Sted, og derfor skal man ikke lade haant om Vievand, ved hvis Bestænkelse den i nedenstaaende Rim forklarede tifoldige Nytte kan opnaaes:

Heel mærkelig er den første Nytte, Thi den kan Menneskens Børn beskytte, Saa Djævelens List baade lumsk og led Ej mægter at gøre dennem Fortred. Den anden gør dig fra Vanvid fri Og alskøns daerende Phantasia.

Den tredje læger et sorgfuldt Hjerter For timelig Nød og jordisk Smerte. Den fjerde din daglige Synd aftvætter. Den femte din Sjæl i Andagt sætter, Saa ret af Hjertet du front kan bede. Den sjette dig værdelig kan berede Til Sakramentets Annæmmelse, Som, mens du lever, hver Dag bør ske. Den syvende gør, at ej uden Frugt Din Idræt bliver, men lykkes smukt. Den ottende virker, at ligesaa Dit jordiske Gods, formeres maa. Og hertil duer ej andet Vand, Kun Vievandets Sligt udrette kan. Den niende hjælper mod Sot og Værk. Den tiende virker som Modgift stærk, Naar Pestluft hjem søger Stad og Land: Thi stænk dig flittigt med viet Vand!

Fremdeles har Vievandets paa nedenanførte sex Maader Kraft til at give dem Aflad, som stænkes dermed:

For det første skal een daglig Synd udslættes for ethvert Menneske, som stænker sig selv dermed.

Men hvis dre stænkes dermed af en Præst Haand ham blive en hel Dags daglige Synder tilgivne.

Men hvis der paa en Søndag stænkes dermed af en Præst, ham blive alle de daglige Synder tilgivne, som han har begaaet i hele Ugen.

Men hvis der med Inderlighed modtager Vievandbestænkelsen paa en Aposteldag, for ham udslættes de daglige Synder, hvormed han i fire Uger har besmittet sig.

Men i Særdeleshed skulle I med al Flid bruge Vievandbestænkelsen paa de fire høje Fester; thi dermed kunne I fortjene Eder et Fjerdingaars Aflad.

Men naar Kirkevielsesfesten helligholdes, kunne I ved Vievandets blive forløste for et heelt Aars daglige Synder.

Og her skulle I ogsaa indprente Eder nøje den gavnlige Lære, som den hellige St. Bernhard giver os herom: „Thi (siger han) hver Gang et Menneske gaar forbi Vievandets uden at stænke sig dermed, saa bliver den onde Aand glad herover, og spotter og udleer dette Menneske, som saaledes foragter Vievandets. Thi havde Djævelen kunnet bruge det med saadan Virkning, saa havde han ikke saa længe, ja til evig Tid, maattet brænde i Helvede. Derfor, lad dig hyppigt og med Andagt bestænke dermed, at du maa blive tvættet reen for alle dine Synder og annamme den evige Salighed. Amen.”

Hertil har Luther føjet følgende Efterskrift:

Det Brev bør huskes, thi uden Skjul Staar Paven her, af Djævelen fuld, Og lærer os Løgn og Kjæteri Og Troldomskunster og Kogleri. Hvad selv ej Daaben udrette kan, Den Kraft han giver det slette Vand. Men Afguder kun fylder han os, Og spotter Herren med Haan og Trods. Med Urt, Tegn, Billed og Helgenskin Sit Spil han driver med trøst Sind. Men han og hans Canon, — det er vort Svar: I Djævelens Rige kun hjemme har.

(Paa et andet Sted siger Luther om St. Bernhard, at han, da han skulde dø, alene trøstede sig med Troen paa Kristus, og lod disse Ord høre: „Jeg har spildt mit Liv og brugt det skjændigt. Men dette trøster jeg mig med, at jeg veed, at min Herre Jesus Kristus paa to Maader har Ret til Himmeriges Rige. For det Første har han dette i og for sig, eftersom han er Guds sande og virkelige Søn og i Evighed regerer med Faderen. Dette kan jeg ikke trøste mig med. Men for det Andet har han ogsaa ved sin hellige Lidelse og Død erhvervet et skænket mig Himlen: og paa den Maade faar ogsaa jeg Himlen.” Var St. Bernhard (vedbliver Luther) ikke død i denne Tro, saa vilde han med samt sit Munkevesen og Klosterlevnet være faret ned i Helvedes Afgrund til Djævelen — og jeg troer nu, at mangfoldige Munke før deres Endeligt have indseet og bekendt deres Vildfarelse og forladt sig paa Kristus, som er det eneste sande Lys, ved hvilket, og ved intet Andet, Menneskene blive oplyste, og at Gud, som er en barmhjertig Gud, saaledes for Kristi Skyld har forladt dem deres Synder.” See: Dr. Morten Luthers Udlæggelse af Joh. Evangeliums Iste Capitel, i 17 Prædikener, Kbhvn. 1887, p. 74.)

2. Om Pavens saakaldte Agnus Dei (c. Guds Lam).

Her lærer du, hvad Agnus Dei betyder, Og hvad det har for virksomme Dyder; Thi Pave Gregor paa Latin i et Brev Saalunde til Carl den Store skrev: Af renset Vox og af Balsom skjøn Og hellig Olie man gør det iløn. For store Gaver det skjækkes dig, Derfor bevar det omhyggelig. Vidunderligt vil det dig bevare For Uveir, Torden og alskjøns Fare. Har du det med, kan du uskadet naae Fra Havn til Havn over Bølgen blaa. Frugtsommelige Kvinder, som bære det. Føde deres Afkom frit og let. For Menniskens Synd gjør det ogsaa Bod, Saa godt, som Guds hellige, sande Blod.

Stor Naade skjænker det udlen Lige, Selv Ild og Lue maa for det vide. Det frier fra en ond og hastig Død, Fra Satans Magt og fra evig Nød; Thi hvo som ærer det front hver Dag, Mod ham er Djævelens Magt for svag. Kun Præstehænder derved tør røre, Naar vi med Olie det helligt gjøre. Hvor smaat det deles, har dog hver Deel Det Heles Evne udeelt og heel.

O Agnus Dei, jeg bedee dig, Forbarme dig atid over mig! Du borttog Synden, som paa os laa, Til evig Glæde lad os indgaae! Amen.

Doktor Morten Luthers Efterskrift.

Det Brev en Kristen ej glemme maa, Thi her du ser og kan grant forstaae, Hvor gudsbespøttersk Djævelen har Den arme Kristenhed holdt for Nar. Af Vox vi gjorde vor Gud, og priste Ham med meer Tillid, end selv vi viste Den sande Gud og det dyre Blod, Hvormed for vor Synd han har gjort Bod. Saadan har Paven Guds Kristenhed Lært Vejen til Salighed og Fred, Og derfor med Guld og Gods og Alt, Hvad Verden ejer, gjort sig betalt. Det lønne ham Gud af Himmerig I Helvedes Ild evindeligt! Wittenberg 1539.

Dr. Martinus Luther.

II.

AF LUTHERS FORTALE TIL HANS SAMLEDE SKRIFTER. 1539.

Nærmest henvendt til de unge Theoliger.

Omendskjönt det er gavnligt og nødvendigt, at nogle af Kirkefædrenes og Kirkeforsamlingernes Skrifter ere blevne bevarede som historiske Beretninger og Vidnesbyrd, saa mener jeg dog, at der ingen Skade er skeet derved, at Gud i sin Naade har ladet mange af disse Skrifter forgaae. Thi dersom de alle vare blevne bevarede, saa havde man nu for lutter Bøger hverken vidst ud eller ind, og endda ikke fundet bedre Oplysning, end den, som man finder i den hellige Skrift. Thi ligesom Johannes den Døber viser os fra sig selv til Kristus, og siger: Ham bør det at voxer, men mig at forringes, saaledes bør og ethvert gudeligt Skrift vise os til Skriften, paa det vi Alle maae drikke af denne friske Kilde og dette have da ogsaa alle Kirkefædrene maattet gøre, naar de have villet frembringe noget godt. Thi saa godt som det er gjort i den hellige Skrift, d. e. af Gud selv, have dog hverken Kirkeforsamlingerne eller Kirkefædrene, eller vi her i Wittenberg kunnet gøre det, end ikke i de Bøger, som ere lykkedes os allerbedst. Thi vistnok maae ogsaa vi, saafremt vi skulle blive salige, have den Helligaand og den dermed følgende Kraft til at tale og handle gudeligt; men Apostlene og Profeterne maae vi dog lade blive siddende paa Lærestolene, og sætte os ved deres Fødder, og høre, hvad de sige os, og ikke mene, at vi skulle sige dem, hvad de skulle høre —

Det er derfor min venlige Bøn til enhver, som har eller i Fremtiden faaer mine Skrifter, at han dog for Guds Skyld ikke ved dem og deres Læsning lader sig afholde fra, selv at studere Skriften, men at han vil gøre med mine Bøger, ligesom jeg gør med Pavens Decreter og Decretaler og Sophisternes Bøger. Thi om jeg endog til sine Tider læser i dem, for at see, hvordan den Tids Tilstand har været, saa studerer jeg dem dog ikke i den Mening, at jeg selv skal tænke og handle, som de have tænkt og handlet. Og meget anderledes læser jeg da heller ikke Kirkefædrenes og Kirkeforsamlingernes Bøger, men følger heri St. Augustini Exempel. Thi han var den Første, ja fast den eneste af dem alle, som vilde være aldeles uhammet af alle Kirkefædres og Helgeners Bøger, og alene vilde underkaste sig den hellige Skrift; hvisaarsag han havde en haard Dyst med St. Hieronymus, der foreholdt ham de gamle Kirkefædres Skrifter; men det brød Augustinus sig ikke om; og havde man heri fulgt hans Exempel, saa var Kirken aldrig bleven opfyldt med denne Bogvrimmel, og saa havde vel Bibelen nok holdt sig paa Prækestolen —

Og derefter vil jeg nu antyde dig den rette Maade at studere Theologi paa. Jeg har selv fulgt den, og naar du holder fast ved den, saa skal du derved blive saa lærd, at du, om det behøves, selv skal kunne skrive ligesaa gode Bøger som Kirkefædrene og Kirkeforsamlingerne; ligesom jeg da ogsaa dristigt (i Gud, og uden Hovmod og Løgn) tør rose mig af, at jeg, hvis det gjaldt om at skrive Bøger, ikke skulde give adskillige af Kirkefædrene Meget efter, omendskjönt jeg langt fra tør maale mig med dem i helligt Levnet. Og denne Studeremaade er nue den selvsamme, som den hellige Kong David (og uidentivl ogsaa alle Patriarcherne og de andre Profheter) har brugt, ogsom han lærer os i den 119de Psalme, hvor du heelt igennem finder de tre Regler fremstillede, som kaldes Oratio, Meditatio og Tentatio (Bøn, Granskning og Anfægtelse).

(Fortsættes.)